

СПРАВОЧНИК

**за
ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ**

в

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛЕВЕН

за учебната 2023-2024 г.

Забележка: Медицински университет - Плевен си запазва правото да оповести на интернет-страницата си (www.tu-pleven.bg) всички промени в настоящия Справочник, които са предизвикани от промени в законовата и/или нормативна база в областта на висшето образование на Република България, въведени след неговото отпечатване, както и промени, резултат от решения на Академичния съвет на Университета.

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

Медицински университет–Плевен (МУ–Плевен) е основан през 1974 г. на базата на бившата Окръжна болница, създадена през 1865 г. Днес той обединява голям комплекс от учебни звена, съвременна предклинична база, ползва две университетски болници, разполагащи с голям брой специализирани клиники и изследователски структури с модерно оборудване. Те пълноценно се използват за обучение на студенти, лечение на пациенти, специализации на лекари и за изследователска работа.

МУ–Плевен се е утвърдил като авторитетно държавно висше медицинско училище с доказани водещи позиции в медицинското образование в България. В него днес се провежда обучение в четири различни направления на съвременната медицина – традиционна медицина, фармация, здравни грижи, управление и организация в сферата на здравеопазването, както и в направление „Социални дейности”.

Включването на Университета в международни програми позволява сътрудничество и обмен на студенти и преподаватели с български и чуждестранни медицински университети.

В МУ–Плевен е създаден първият и единствен на Балканския полуостров учебно- тренировъчен център по лапароскопска хирургия. Той е оборудван с високотехнологична апаратура за роботизирана хирургия и хирургия от разстояние и се използва за обучение на студенти и организиране на следдипломни курсове по лапароскопска хирургия.

МУ–Плевен разполага със съвременно оборудвани лекционни зали и лаборатории. Модерната библиотека разполага със заемна, книгохранилище, няколко читални и компютризирани работни места. Освен традиционните услуги, библиотеката предлага достъп до дигитална колекция, електронен каталог и 5 международни бази данни, за които висшето училище е абонирано.

При самоподготовката си, чрез Системата за електронно и дистанционно обучение, студентите, в удобно за тях време и от всяко място, могат да ползват предоставените им учебни материали и лекции.

В помощ на студентите, за тяхното кариерно ориентиране и професионална реализация, е създаден Кариерен център. Той улеснява връзката между работодатели и млади специалисти.

Понастоящем Университетът има следната структура:

- ФАКУЛТЕТ „МЕДИЦИНА”
- ФАКУЛТЕТ „ФАРМАЦИЯ”
- ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ”
- ФАКУЛТЕТ „ЗДРАВНИ ГРИЖИ”
- МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ
- ДЕПАРТАМЕНТ ЗА ЕЗИКОВО И СПЕЦИАЛИЗИРАНО ОБУЧЕНИЕ

Факултет „Медицина”

Факултетът по медицина подготвя кадри по *специалност „Медицина”, образователно-квалификационна степен (ОКС) „магистър”, редовна форма на обучение*, с професионална квалификация *„Лекар”*.

МУ–Плевен е първото висше училище в България, което въвежда през 1997 г. обучение по медицина за чуждестранни студенти изцяло на английски език. Англогезичното обучение продължава и се развива до днес. Вече са дипломирани 18 випуска лекари, чуждестранни граждани.

В момента във Факултета се обучават студенти от над 40 страни. Обучението е с високо качество и е съобразено с европейските изисквания. Новите академични програми гарантират успешна реализация на нашите дипломанти не само в страните от Европейския съюз, но и по целия свят.

Факултет „Фармация”

Фармацевтичният факултет подготвя кадри по *специалност „Фармация”, ОКС „магистър”, редовна форма на обучение*, с професионална квалификация **„Магистър-фармацевт”**.

Мисията на факултет „Фармация” е да преодолее дефицита на кадри с образователно-квалификационна степен „магистър” по специалността „Фармация” в областите на Северозападна и Централна северна България.

Предлаганите теоретични знания и практическа подготовка са фокусирани както към повишаване на качеството на фармацевтичните грижи чрез изграждане на концепцията за комплексна извънболнична лекарска и фармацевтична помощ, така и към удовлетворяване на дългосрочните нужди на фармацевтичната индустрия, чрез изграждане на специалисти по фармацевтично производство, клинични изпитвания, фармакологична бдителност, фармацевтичен маркетинг, регистрационни процедури, лекарствена политика и оценка на здравните технологии.

Факултет „Обществено здраве”

Факултетът по обществено здраве подготвя водещи професионалисти в областта на общественото здраве и управлението на здравеопазването.

Факултетът обучава студенти по 5 специалности:

1. Специалност „Кинезитерапия” *:

- Обучението по специалността е в отговор на нарастващите обществени потребности от високо квалифицирани професионалисти в областта на рехабилитацията, с дейности насочени към промоция на оптимално, здравословно и функционално състояние на пациенти с разнообразни травми и увреди. Завършилите получават професионална квалификация **„Кинезитерапевт”**. Специалността е регулирана и създава условия за реализация както на национално, така на европейско и световно равнище. Обучаемите и завършилите специалисти имат възможност за пълноправно членство в Българската асоциация на физиотерапевтите в България, която е част от Световната конфедерация по физикална терапия (WCPT).

– ОКС „магистър“, *задочна форма, обучение срещу заплащане*. Завършилите получават професионална квалификация **„Медицински рехабилитатор-ерготерапевт”**. Магистърската програма на специалност „Медицинска рехабилитация и ерготерапия” цели повишаване на нивото на професионална компетентност и конкурентоспособност чрез разширяване на практическите и теоретичните знания и умения, в унисон с актуалните научно-практически и терапевтични тенденции в областта на професията.

2. Специалност „Опазване и контрол на общественото здраве” – ОКС „бакалавър”, *редовна форма на обучение*. Завършилите получават професионална квалификация **„Инспектор по обществено здраве”** и се реализират в системата на опазването и контрола на общественото здраве.

3. Специалност „Социални дейности в здравеопазването” – ОКС „бакалавър”, *редовна форма на обучение*. Завършилите получават професионална квалификация **„Социален работник в здравеопазването”**.

4. Специалност „Управление на здравните грижи” – ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър”, *задочна форма на обучение, след завършена степен на висше образование*. Завършилите получават професионална квалификация **„Ръководител на здравните грижи и преподавател по практика”**. Специалността се утвърждава като водеща за подготовка на бакалаври и магистри за нуждите на лечебните заведения в страната.

5. Специалност „Обществено здраве и здравен мениджмънт” – ОКС „магистър”, *след завършена магистърска степен, дистанционна форма, обучение срещу заплащане*. Завършилите получават професионална квалификация **„Здравен мениджър”**. Програмата подготвя кадри по управление на здравеопазването, които да заемат водещи професионални позиции в сферата на здравната политика, промоцията на здравето и в други области на общественото здраве.

* (в процес на акредитация)

Факултет „Здравни грижи”

Факултетът обучава студенти по 2 специалности:

1. Специалност **„Медицинска сестра“** – ОКС „бакалавър“, редовна форма на обучение.
2. Специалност **„Акушерка“** – ОКС „бакалавър“, редовна форма на обучение.

Базата за обучение обхваща както модерно оборудвани учебни кабинети и зали в МУ–Плевен, така и клиниките на УМБАЛ „Д-р Г. Странски“, УМБАЛ „Св. Марина“, ДМСГД, детски ясли и други медико-социални заведения в Плевен.

Завършилите се реализират успешно в здравните заведения в страната, а някои практикуват професията си и в други страни. Изборът за реализация е разнообразен – МБАЛ, ДКЦ, Медицински центрове, Медицински практики и други.

Медицински колеж

Медицинският колеж е основан през 1948 г. като самостоятелно Медицинско училище. Днес Колежът е основно звено в структурата на Медицински университет – Плевен.

Понастоящем в Медицински колеж – Плевен се обучават студенти по 5 специалности:

1. Специалност **„Медицински лаборант“** – ОКС „професионален бакалавър“, редовна форма на обучение.
2. Специалност **„Рентгенов лаборант“** – ОКС „професионален бакалавър“, редовна форма на обучение.
3. Специалност **„Социални дейности“** – ОКС „професионален бакалавър“, редовна форма на обучение срещу заплащане.
4. Специалност **„Помощник-фармацевт“** – ОКС „професионален бакалавър“, редовна форма на обучение.
5. Специалност **„Медицинска козметика“** – ОКС „професионален бакалавър“, редовна форма на обучение.

Професионалната реализация на завършилите е в публични и частни лечебно-диагностични заведения, диагностично-консултативни центрове и лаборатории, открити и болнични аптеки, дрогерии, складове за търговия на едро с лекарствени продукти, дистрибуторски практики, социални институции, поделения на МВР, предприятия за лица с увреждания, общински и неправителствени организации и др.

Завършилите специалността „Медицинска козметика“ се реализират в дерматологични клиники, козметични салони, клиники и центрове по естетична и пластична медицина, центрове за красота и здраве, балнео- и таласоцентрове, спа и уелнес центрове. Те могат да извършват дистрибуторски и консултативни дейности на професионална, домашна козметична продукция и апаратура, да работят в модната индустрия, търговията на козметични средства и апаратура, преподавателската практика в профилирани гимназии и професионално-обучителни центрове и др.

Завършилите специалностите с ОКС „бакалавър“ и „професионален бакалавър“ имат възможност за продължаване на обучението си за придобиване на ОКС „магистър“ и научна степен „доктор“.

За учебната 2023-2024 година в МУ–Плевен ще се реализира прием, както следва:

1. След средно образование по следните специалности:

- **„Медицина“** – редовно обучение, ОКС „магистър“, срок на обучение – 6 години;
- **„Фармация“** – редовно обучение, ОКС „магистър“, срок на обучение – 5 години;
- **„Кинезитерапия“*** – редовно обучение, ОКС „бакалавър“, срок на обучение – 4 години;
- **„Опазване и контрол на общественото здраве“** – редовно обучение, ОКС „бакалавър“, срок на обучение – 4 години ;
- **„Социални дейности в здравеопазването“** – редовно обучение, ОКС „бакалавър“, срок на обучение – 4 години;
- **„Медицинска сестра“** – редовно обучение, ОКС „бакалавър“, срок на обучение – 4 години;
- **„Акушерка“** – редовно обучение, ОКС „бакалавър“, срок на обучение – 4 години;

- **„Медицински лаборант“** – редовно обучение, ОКС „професионален бакалавър“, срок на обучение – 3 години;
- **„Рентгенов лаборант“** – редовно обучение, ОКС „професионален бакалавър“, срок на обучение – 3 години;
- **„Помощник-фармацевт“** – редовно обучение, ОКС „професионален бакалавър“, срок на обучение – 3 години;
- **„Медицинска козметика“** – редовно обучение, ОКС „професионален бакалавър“, срок на обучение – 3 години;
- **„Социални дейности“** – редовно обучение срещу заплащане, ОКС „професионален бакалавър“, срок на обучение – 3 години.

2. След завършена степен на висше образование по следните специалности:

- **„Управление на здравните грижи“** – задочно обучение по държавна поръчка, ОКС „бакалавър“, със срок на обучение 2,5 години и ОКС „магистър“, със срок на обучение 1 или 1,5 години, в зависимост от предходното образование;
- **„Медицинска рехабилитация и ерготерапия“** – задочна форма, обучение срещу заплащане, ОКС „магистър“ (след „бакалавър“ по същата специалност), срок на обучение – 1 година (2 семестъра);
- **„Обществено здраве и здравен мениджмънт“** – дистанционно обучение срещу заплащане, ОКС „магистър“ след завършена магистърска степен, срок на обучение – 1,5 години.

ПРАВИЛНИК

ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ В МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛЕВЕН

Глава I

ПРИЕМ СЛЕД ЗАВЪРШЕНО СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ

Раздел I

Общи положения

Чл. 1. Този Правилник урежда условията и реда за прием на студенти, български граждани и граждани на ЕС и ЕИП в МУ– Плевен, и се основава на Закона за висшето образование, Наредбата за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Р България (приета с Постановление на МС № 79/09.05.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ бр.49 от 30.06.2022 г.) и изискванията на Правилника за устройството и дейността на МУ – Плевен.

Чл. 2. За всички специалности с прием след средно образование, формата на обучение е редовна.

Чл. 3. Броят на обучаваните студенти по държавна поръчка в различните професионални направления и образователно-квалификационни степени се утвърждава ежегодно с Решение на Министерски съвет на Р България.

Чл. 4. МУ–Плевен извършва и обучение срещу заплащане.

(1) Решението за приема се взема от Академичния съвет на МУ–Плевен на основание чл. 21 от ЗВО и се осъществява по реда на чл. 68, като броят на приетите студенти е извън определения с Решението на МС и се отнася за специалностите и направленията със свободен капацитет.

(2) Кандидатите, завършили същата или по-висока образователно-квалификационна степен на висше образование, субсидирано от държавата (т. нар. държавна поръчка), могат да кандидатстват само за места за обучение срещу заплащане, ако има обявени такива.

Чл. 5. Условията и редът за приемане на студенти (подаване на документи, дати за провеждане на конкурсните изпити и др.) се определят с настоящия Правилник. *(Приложение 1).*

Чл. 6. (1) При наличието на оценки от повече от един кандидатстудентски изпит, при балообразуването автоматично участва най-високата. Допуска се кандидатстване за всички специалности.

(2) Кандидат-студенти с анулирани писмени работи не се допускат до участие в следващи изпити.

Чл. 7. (1) При подаване на документите за явяване на изпити кандидатите заплащат такса в размер, определен от нормативните актове.

(2) *(изм. и доп. с реш-е на АС, пр-л № 17/24.10.2022 г.)* Освобождават се от такса за участие в конкурса кандидатите, които са удостоверили с документ, че при тях са налице обстоятелства, даващи им право на специални облекчения по реда на чл.168, ал.5, т.1-7 от Правилника за устройството и дейността на МУ-Плевен, в съответствие с разпоредбите на Закона за висшето образование, в т.ч.:

1. лица, които са кръгли сираци;
2. лица с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 на сто;
3. военноинвалиди и военнопострадали;
4. лица, отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа;

5. лица, които към момента на навършване на пълнолетие са с предприета мярка за закрила по реда на Закона за закрила на детето – настаняване в приемно семейство, социална услуга от резидентен тип или специализирана институция.

(3) *(нова с решение на АС протокол № 23/03.02.2020 г.)* Кандидат-студенти полусираци заплащат 50 % от таксата по ал. 1.

Чл. 8. Провеждането на конкурсните изпити, проверката на резултатите и класирането на кандидатите за студенти се извършва от комисии, назначени със заповед на Ректора на Университета.

Чл. 9. В Медицински университет–Плевен могат да кандидатстват български и чуждестранни граждани, които:

а/ са завършили средно образование, даващо им право да продължат обучението си във висше училище;

б/ не са лишени от свобода, поради изтърпяване на присъда към началото на учебната година;

в/ са загубили студентските си права и кандидатстват за възстановяването им (само веднъж в хода на обучението и не по-късно от 3 години от отстраняването).

Чл. 10. (1) Чуждестранни граждани могат да кандидатстват за обучение по условията и реда за българските граждани, ако отговарят на изискванията на чл. 11, ал. 3 от Наредбата за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Р България (имат статут на постоянно пребиваващи на територията на Р България или статут на бежанци и ако са граждани на държави-членки на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство).

Чл. 11. Кандидат-студентите представят документ за самоличност и подават следните документи

(1) За явяване на изпит:

1. Заявление до Ректора на МУ–Плевен по образец;

2. Документ за внесена такса за участие в конкурса или документ за освобождаване/намаляване на таксата, по силата на чл. 7. ал.2 и 3 от настоящия Правилник.

(2) За участие в класиране:

1. Заявление до Ректора на МУ–Плевен по образец;

2. Копие и оригинал на диплома за средно образование. След сверяване на оригинала с копие, оригиналът се връща на кандидата. Ако в дипломата няма изчислен общ успех, се представя служебна бележка от средното училище, издало дипломата;

3. Документ за внесена такса за участие в конкурса или документ за освобождаване/намаляване на таксата, по силата на чл. 7. ал.2 и 3 от настоящия Правилник;

4. Декларация за идентичност на имената, ако в документа за самоличност и дипломата за средно образование има различие;

5. Възстановяващите студентски права представят уверение от съответната студентска канцелария.

6. Кандидат-студентите близнаци представят удостоверения за раждане.

(3) Документите се подават в МУ–Плевен или онлайн – през модула за кандидат-студенти в сайта на Университета. Указания за кандидатстване онлайн се публикуват на сайта на Университета преди сроковете за подаване на документи.

(4) Кандидатите, при които са налице обстоятелства, даващи им право на специални облекчения съгласно чл. 68, ал. 3, т. 2-6 от Закона за висшето образование, прилагат документите, доказващи обстоятелствата.

(5) Не се приемат заявления извън определените срокове, както и такива, към които не са приложени всички необходими документи. Не се допускат промени при вече подадено заявление.

(6) Подадените документи важат за кандидатстване за всички посочени в заявлението специалности.

(7) В заявлението кандидат-студентът подрежда специалностите по реда, по който желае да бъде класиран. Водещ критерий при класирането е редът на посочената специалност и след това балът.

(8) Всички кандидат-студенти следва да подадат документи за участие в класиране в сроковете, посочени в **Приложение 1**.

Чл. 12. (1) Българите, завършили средно образование в чужбина, и гражданите на ЕС и ЕИП, които кандидатстват по условията за българските граждани, представят диплома, призната от Експертна комисия към Регионалното управление на образованието (РУО), съгласно Наредба № 11 от 01.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците.

(2) (отм. с реш-е на АС, пр-л № 17/24.10.2022 г.)

Чл. 13. (1) (изм. с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.) Участие в класирането за обучение по държавна поръчка с оценки от изпити по съответните дисциплини, получени в друго висше училище се допуска по изключение, само при наличие на свободни места след трето класиране за бакалавърски специалности.

(1а) (изм. с решение на АС протокол № 32/30.11.2020 г.) За попълване на незаети места след трето класиране за бакалавърските специалности да се признава оценката от изпита по биология за специалностите „Медицина“ и „Фармация“.

(2) Кандидат-студентите – лауреати на национални и международни олимпиади по балообразуваща дисциплина, завършващи средно образование в годината, в която се провежда олимпиадата, представят документ, издаден от МОН и/или посочват публичния регистър, в който е достъпна информацията за постигнатите резултати. За оценка от конкурсен изпит по дисциплината, съответстваща на предмета на олимпиадата, им се признава оценка Отличен 6,00.

(3) (доп. с реш-е на АС, пр-л № 17/24.10.2022 г.) Кандидатите, получили оценка Отличен (от 5,50 до 5,99) от национални и международни състезания и олимпиади по балообразуваща дисциплина, завършващи средно образование в годината, в която се провежда състезанието или олимпиадата, представят документ за оценката по съответния предмет, издаден от МОН и/или посочват публичния регистър, в който е достъпна информацията за постигнатите резултати. Оценката на тези кандидати се признава за оценка от конкурсен изпит по дисциплината, съответстваща на предмета на олимпиадата или състезанието.

Чл. 14. (1) Кандидат-студентите се явяват на присъствените конкурсни изпити с талона с входящия си номер и лична карта, съгласно обявения график, като преди датата на всеки изпит те следва да са се осведомили в коя зала са разпределени.

(2) Залите за провеждане на изпитите и разпределението на кандидатите се обявяват в деня преди съответния изпит.

(3) В деня на изпита кандидат-студентът е длъжен да заеме определеното му място от 8:00 до 8:30 часа. След 8:30 часа кандидатите не се допускат в залите. Не се разрешава явяването в друга зала и сграда, освен в посочената при разпределението.

(4) Изпитният вариант за всеки изпит се изтегля лотарийно в деня на провеждането му, след което се размножава и се предоставя на всеки кандидат-студент.

(5) Изпитите са анонимни, резултатите от тях се признават само за годината, в която са положени.

(6) При провеждането на изпитите могат да се използват само химикалки със син цвят. Всякакви други предмети (учебници, записки, програми, мобилни телефони и др.) се оставят на определено от квестора на залата място и се получават обратно след приключване на изпита.

(7) Всеки кандидат-студент получава комплект материали, съдържащ: голям плик, малък плик, фиш за вписване на името и входящия номер и изпитни материали. При необходимост кандидатът получава допълнителни листове хартия.

(8) След получаване на материалите кандидатът попълва само името и входящия си номер върху фиша и го поставя в малкия плик, без да го запечатва.

(9) Кандидатът няма право да поставя върху конкурсната работа писмени или други знаци, нарушаващи неговата анонимност.

(10) При опит за нарушаване на анонимността или преписване, внасяне в залата на неразрешени средства за комуникация или други действия, смущаващи нормалното протичане на изпита, писмената работа на кандидата се анулира, а по-нататъшното му участие в конкурса се прекратява.

(11) При неволно нарушаване на анонимността кандидатът е длъжен да заяви за това. Квесторите унищожават съответния лист и на кандидата се предоставя друг екземпляр на изпитния материал, лист или плик.

(12) Разрешава се временно напускане на залите от кандидатите само с придружител – служебно лице.

(13) Кандидатът предава писмената си работа на председателя на квесторната комисия и изчаква запечатването на комплекта. Листовите за чернова не се поставят в него.

(14) След предаване на писмената си работа кандидатът е длъжен да напусне залата и сградата.

Чл. 15. Оценяването на работите от конкурсните изпити се извършва по шестобална система.

Чл. 16. (1) Информация за оценките от конкурсните изпити и хода на съответните класирания кандидатите получават в профила си в Информационната система на Университета.

(2) Резултатите от конкурсните изпити, по реда на входящите номера на кандидатите, се изнасят от Техническата комисия в Ректората на Университета. След обявяването на резултатите от конкурсните изпити, по определен от Техническата комисия график, кандидат-студентите имат

право, срещу документ за самоличност, да идентифицират лично работата си и да се запознаят с мотивите за тяхната оценка. Допълнителни обяснения за поставените отметки или оценки на отделните проверители не се дават.

(3) Обявените оценки на писмените конкурсни работи са окончателни и не подлежат на преоценяване. Заявления за преразглеждане на писмени работи не се приемат.

Чл. 17. От участие в класирането отпадат кандидатите, които не са се явили на изпит или са получили оценка „Слаб 2“. В класирането участват само кандидати, които са подали документи в определените в Приложение 1 срокове и имат състезателен бал не по-нисък от минималния за съответната специалност.

Чл. 18. (изм. с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.) Кандидатите, загубили студентските си права в МУ–Плевен и издържали конкурса, се приемат за обучение по същата специалност в курса, в който са прекъснали обучението си. Те се класират извън определения за държавната поръчка брой. За възстановяване на студентски права кандидатът задължително трябва успешно да е положил кандидатстудентските изпити в съответната година.

Чл. 19. (отм. с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.)

Чл. 20. (1) Класирането на кандидат-студентите се извършва по реда на посоченото желание и състезателния бал в категориите мъже/жени, като водещ критерий е редът на посочената специалност и след това балът.

(2) В процеса на класирането незаетите места от едната категория се прехвърлят в другата.

(3) При облекчени условия и при сформирани бал не по-нисък от минималния се класират кандидати по условията на чл. 68, ал. 3, т. 2-5 от ЗВО: лица с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 на сто, военноинвалиди и военнопострадали, кръгли сираци и майки с три и повече деца. За тях при първо класиране и само по първо желание се определя по едно място за категориите мъже/жени в рамките на утвърдения брой студенти за специалността, като кандидатите се състезават помежду си. Некласираните по първо желание в рамките на определените квоти се състезават на общо основание. Лицата с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 на сто се записват след запознаване със списъка на заболяванията, при които не се препоръчва обучение в МУ–Плевен. **(Приложение 10)**

(4) Кандидати по условията на чл. 68, ал. 3, т. 6 (близнаци), когато са кандидатствали едновременно в едно и също професионално направление и състезателният им бал е над минималния, се класират в рамките на утвърдения брой места в специалността, в която единият от тях е приет. Предимството е в сила за първата специалност, в която е класиран единият от близнаците.

Чл. 21. Кандидатите сами проверяват класирането в профила си в Информационната система на Университета или от списъците, изнесени на централния вход на Ректората.

Чл. 22. (1) Приетите студенти се записват в сроковете, обявени на сайта на Университета. Незаписаните в определените срокове се считат за отказали се и отпадат от участие в следващо класиране.

(2) До трето класиране неприетите кандидати не заявяват желанието си да участват в следващо класиране. Те се класират автоматично по реда на желаната специалност и състезателния бал в съответната категория, като водещ критерий е редът на желанията и след това балът.

(3) След трето класиране попълването на свободните места става след задължително подаване на заявление в МУ–Плевен. Заявлението, по образец, публикуван на сайта, се подава в Университета или по електронна поща.

(4) След изтичане на сроковете за записване незаетите места се попълват от останалите неприети кандидати, подали заявление, по реда на посочените от тях специалности и по низходящ ред на бала им.

(5) Студентите, записали се в специалност, посочена от тях на второ или следващо място, участват автоматично в следващо класиране за по-предна желана от тях специалност при наличие на незаети места.

(6) Приетите по второ или следващо желание, които не желаят да участват в класиране за по-желаната специалност, подават при записването си декларация, удостоверяваща отказа им.

Чл. 23. При записването си приетите студенти представят документ за самоличност и диплома за завършено средно образование – оригинал за сверяване с копие и подават в съответната студентска канцелария:

1. Медицинско удостоверение, издадено от личния лекар.
2. Снимки - 5 броя, формат 3,5/4,5.
3. Комплект документи за записване на новоприети студенти.
4. Документ за внесена семестриална такса за обучение.
5. Окончателното записване в специалност „Рентгенов лаборант” става с карта за предварителен медицински преглед, извършен в Националния център по радиобиология и радиационна защита – гр. София.

Раздел II

Специалности „Медицина” и „Фармация”

Чл. 24 (1) (изм. с решение на АС протокол № 32/30.11.2020 г.) За специалностите „Медицина” и „Фармация” кандидатите полагат комплексен изпит по биология и химия с двукомпонентно оценяване.

(2) Приемът за специалността „Фармация” се осъществява в съотношение 1:2 за категориите мъже/жени в съответствие със спецификата на специалността.

(3) Приемът за специалността „Медицина” се осъществява поравно в двете категории.

Чл. 25. (1) (изм. и доп. с решение на АС протокол № 5/25.10.2021 г.) Изпитните програми по биология и химия са съобразени с изучавания в средните училища учебен материал, със задължително включени теми от профилираната подготовка, в съответствие с чл. 74, ал. 3 от Закона за предучилищното и училищното образование (изм. и доп. ДВ. бр. 82 от 18.09.2020 г.), и са утвърдени от Академичния съвет на МУ – Плевен (**Приложение 2 и Приложение 3**).

(2) В комплекта материали за изпита всяка страница се номерира с арабски цифри в средата на горната част на листа, като листовите не се разместват. Пише се двустранно. Допълнителните листове продължават номерацията. Цифрите не се ограждат с кръг или чертички.

(3) На изпита по химия се разрешава използването на периодичната система на химичните елементи, предоставена от Техническата комисия заедно с изпитните материали.

(4) (изм. с решение на АС протокол № 32/30.11.2020 г.) Продължителността на изпита по ал. 1 е 4 часа. Окончателното напускане на залата от кандидат не следва да бъде по-рано от 30 мин. след получаване на втората част от изпитните материали.

Чл. 26. (1) Писмените конкурсни работи по биология и химия се оценяват от двама проверители, независимо един от друг.

(2) Всеки проверител оформя оценката си въз основа на оценките по отделните части на изпитния материал.

(3) Критериите за оценяване на конкурсните работи се изготвят в деня на изпита и се обявяват след приключването му на сайта на Университета.

(4) Крайната оценка на всяка конкурсна работа се оформя като средна аритметична от оценките на двамата проверители.

(5) При разлика по-голяма от 0,40 между двамата проверители, работата се проверява и оценява от арбитър. Оценката на арбитъра е в интервала от оценките на проверителите и е окончателна.

(6) Когато оценката на единия проверител е под 3,00 конкурсната работа се арбитражира.

(7) След оценяването на всяка писмена работа проверяващите нанасят крайната оценка и мотивите за нея върху писмената работа и се подписват.

Чл. 27. (1) (изм. с решение на АС протокол № 5/25.10.2021 г.) Състезателният бал за специалностите „Медицина” и „Фармация” се образува като сбор от оценката от държавния зрелостен изпит по български език и литература от дипломата за средно образование и утроените оценки от конкурсните работи по биология и химия.

При наличие в дипломата на завършилите преди 2008 г. на оценки по български език и литература от зрелостен изпит и средна оценка от курса на обучение, балообразуваща е оценката от зрелостния изпит.

Максималният състезателен бал е 42,00 единици. В класирането не участват кандидат-студенти с бал по-нисък от 24,00 единици.

(2) (нова с решение на АС протокол № 5/25.10.2021 г.) Ако в дипломата за средно образование на кандидати, завършили средно образование в чужбина, липсва оценка по учебния предмет български език и литература, вместо нея за балообразуваща се взема оценката по официалния език на държавата, в която е издадена дипломата. Тези кандидати следва да представят и удостоверение за ниво на владеене на български език, не по-ниско от В2.

Чл. 28. (изм. с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.) Ако за последното място от квотата за дадена специалност и категория има няколко кандидати с равен бал и желание, всички те се класират.

Чл. 29. (отм. с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.)

Раздел III

Специалности „Кинезитерапия”*, „Опазване и контрол на общественото здраве”, „Социални дейности в здравеопазването“, „Медицинска сестра”, „Акушерка”, „Медицински лаборант”, „Рентгенов лаборант”, „Социални дейности”, „Медицинска козметика“ и „Помощник-фармацевт”

Чл. 30. За специалностите от този раздел се кандидатства в МУ–Плевен с изпит по биология или оценка от втори ДЗИ.

Чл. 31. (1) За специалност „Акушерка” не се допуска кандидатстване на мъже.

(2) За специалностите „Медицински лаборант”, „Помощник-фармацевт“ и „Медицинска козметика“ приемът се осъществява в съотношение 1:2 за категориите мъже/жени в съответствие със спецификата на специалностите.

(3) Приемът в специалностите, непосочени в ал.1 и 2, се осъществява, като броят се разпределя поравно между категориите мъже/жени.

Чл. 32. В специалност „Рентгенов лаборант” не могат да кандидатстват и се обучават лица, при които са налице заболявания, посочени в Приложение 3 към чл. 10 на Наредба № 29/16.09.2005 г. за здравните норми и изисквания при работа в среда на йонизиращи лъчения.

Чл. 33. (1) Конкурсният изпит по биология се провежда по програма, утвърдена от АС на МУ – Плевен (*Приложение 4*) и съобразена с изучавания в средните училища учебен материал.

(2) Продължителността на изпита е 2 часа. Окончателното напускане на залата от кандидат не следва да бъде по-рано от 30 мин. след получаване на изпитния материал.

(3) Всеки тест се проверява от двама независими преподаватели, съставят се протоколи и след сравняването им, върху теста се нанася броят на верните отговори и съответстващата на тях оценка.

(4) Прерязглеждане и преоценяване на писмени работи не се допуска.

Чл. 34. (*изм. с решение на АС протокол № 5/25.10.2021 г.*) Балообразуването за специалностите от този раздел е както следва:

(1) За кандидати, завършили средно образование след 2008 г.:

- Общ успех от дипломата за средно образование с коефициент 1
- Оценка от ДЗИ по български език и литература с коефициент 1
- В зависимост от избора на кандидата се използва удвоената оценка от изпита по биология, с коефициент 1 или втория ДЗИ, като ако ДЗИ е по биология е с коефициент 1, ако е по друг предмет е с коефициент 0,7.

(2) За кандидати, завършили средно образование преди 2008:

- Общ успех от дипломата за средно образование с коефициент 1
- Оценка по български език и литература с коефициент 1
- Удвоената оценка от изпита по биология с коефициент 1
- При наличие в дипломата на оценки по български език и литература от зрелостен изпит и средна оценка от курса на обучение, балообразуваща е оценката от зрелостния изпит. Ако в дипломата на кандидата няма оценка от зрелостен изпит по български език и литература, за балообразуваща се взема оценката от зрелостния изпит по общообразователна подготовка.

(3) (*нова с решение на АС протокол № 5/25.10.2021 г.*) Ако в дипломата за средно образование на кандидати, завършили средно образование в чужбина, липсва оценка по учебния предмет български език и литература, вместо нея за балообразуваща се взема оценката по официалния език на държавата, в която е издадена дипломата. Тези кандидати следва да представят и удостоверение за ниво на владеење на български език, не по-ниско от B2.

(4) Максималният бал е 24,00 единици, а минималният – 12,00 единици.

Чл. 35. (*изм. с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.*) При възстановяване на студентски права задължително се полага конкурсен изпит и не се допуска използване на оценка от ДЗИ от дипломата за средно образование.

Чл. 35а. (нов с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г. и доп. с решение на АС протокол № 32/30.11.2020 г.) За попълване на свободните места след трето класиране в бакалавърските специалности от този раздел, могат да подадат заявление за участие в класиране както кандидатствалите в МУ – Плевен, но неприети до момента, така и кандидати:

- неподали документи в редовния прием: с оценка от друго висше училище по биология за специалности с ОКС бакалавър, с оценка от втори ДЗИ или с оценка от изпит по биология за специалностите „Медицина“ и „Фармация“;
- които са били класирани, но са пропуснали записването до трето класиране.

Чл. 35б. (нов с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.) Ако за последното място от квотата за дадена специалност и категория има няколко кандидати с равен бал и желание, всички те се класират.

ГЛАВА II

ПРИЕМ СЛЕД ЗАВЪРШЕНА СТЕПЕН НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ „УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ“, „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ И ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ“ И „МЕДИЦИНСКА РЕХАБИЛИТАЦИЯ И ЕРГОТЕРАПИЯ“

Чл. 36. (доп. с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.) Броят на местата за прием на студенти се определя както следва:

- За специалността „Управление на здравните грижи“ по държавна поръчка, задочно обучение – бакалаври и магистри след придобита ОКС „бакалавър“, се утвърждава с Решение на Министерски съвет.
- За специалности „Обществено здраве и здравен мениджмънт“, ОКС „магистър“ – дистанционно и „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“, ОКС „магистър – задочно, платено обучение се определя с решение на Академичния съвет на МУ – Плевен.

Чл. 37. (1) За специалността „Управление на здравните грижи“ – задочно обучение, ОКС „бакалавър“, могат да кандидатстват лица, които:

1. (изм. с реш-е на АС, пр-л № 17/24.10.2022 г.) след придобита специалност от професионално направление „Здравни грижи“ на степен „професионален бакалавър по...“, „специалист по...“ или полувисше медицинско образование;

2. са български граждани или граждани на ЕС и ЕИП;

3. са чужденци, постоянно пребиваващи в страната.

(2) За специалността „Управление на здравните грижи“, ОКС „магистър“ след придобита ОКС „Бакалавър“ по същата специалност, могат да кандидатстват лица, които:

1. имат завършена бакалавърска степен по специалност „Управление на здравните грижи“ и успех от дипломата не по-нисък от добър;

2. са български граждани или граждани на ЕС и ЕИП;

3. са чужденци, постоянно пребиваващи в страната.

(3) За специалността „Управление на здравните грижи“ ОКС „магистър“ след придобита специалност „Медицинска сестра“ и „Акушерка“, ОКС „бакалавър“, или една от специалностите „Социални дейности“, „Социална педагогика“, „Социален мениджмънт“ или „Здравен мениджмънт“ и базово образование по „Здравни грижи“, ОКС „бакалавър“, могат да кандидатстват лица, които:

1. притежават диплома по изброените по-горе специалности с успех не по-нисък от „добър“;

2. са български граждани или граждани на ЕС и ЕИП;

3. са чужденци, постоянно пребиваващи в страната.

(4) За специалността „Обществено здраве и здравен мениджмънт“, ОКС „магистър“, могат да кандидатстват лица, които:

1. имат завършена магистърска степен по специалност „Медицина“, „Стоматология“, „Фармация“,

„Икономика”, „Право”, „Психология” и др. с успех от дипломата не по-нисък от „добър“.

2. са български граждани или граждани на ЕС и ЕИП;

3. са чужденци, постоянно пребиваващи в страната.

(5) (доп. с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.) За специалност „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“, ОКС „магистър“, могат да кандидатстват лица, които:

1. имат завършена специалност „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“, ОКС „бакалавър“ с успех от дипломата не по-нисък от „добър“;

2. имат българско гражданство;

3. са чужденци, постоянно пребиваващи в страната.

Чл. 38. Кандидат-студентите подават следните документи:

1. Заявление до Ректора на МУ–Плевен.

2. Диплома (оригинал) за завършено образование според изискванията за специалността, за която се кандидатства.

3. Копие от диплома за завършено средно образование.

4. Мотивационно писмо за специалност „Обществено здраве и здравен мениджмънт“, ОКС „магистър“.

5. Квитанция за платена такса за участие в кандидатстудентския конкурс, съгласно Постановление на МС или документ, удостоверяващ наличие на обстоятелствата по чл. 9 ал. 2. Таксата се заплаща в касата на МУ–Плевен преди подаване на документите.

Чл. 39. Конкурсни изпити за бакалавърската програма по специалност „Управление на здравните грижи”, задочна форма на обучение:

(1) Кандидат-студентите за бакалавърска степен полагат писмен и устен конкурсен изпит по социална медицина и здравен мениджмънт.

(2) Писменият изпит е с продължителност 2 часа. Тестът е съставен по темите от програмата за подготовка за конкурса (**Приложение 5**) и се попълва в специално разработена форма (**Приложение 6 и 6А**).

(3) Устният изпит-интервю включва: устен отговор на един въпрос от програмата по социална медицина и разговор с кандидата за професионалните му планове.

(4) Устният изпит се провежда според обявения график след писмения, от комисия от трима хабилитирани преподаватели.

(5) Кандидатите са задължени да се информират по телефона, интернет страницата на МУ–Плевен или лично по предварително изнесени списъци за точния ден на явяване на устен изпит. Явяването пред комисията в рамките на изпитния ден е по предварително обявен график по реда на входящите номера на кандидатите.

Чл. 40. Проверка и оценка на конкурсните работи.

(1) Писмените работи на кандидат-студентите се проверяват от изпитна комисия, назначена със заповед на Ректора на МУ–Плевен, в определени за целта зали. Конкурсните работи не могат да се изнасят от залите.

(2) Тестовите по социална медицина и здравен мениджмънт съдържат 30 въпроса. При минимален брой правилни отговори 18 (60 %) оценката е среден 3,00. За всеки правилен отговор над ниво 60% кандидатът получава по 0,25.

(3) Всеки тест се проверява от двама независими преподаватели, съставят се протоколи и след сравняването им, в горния десен ъгъл на теста, се означава броят на верните отговори и съответстващата на тях оценка.

(4) В 2-дневен срок от обявяване на резултатите от писмения изпит кандидат-студентът има право да види теста си лично.

(5) Преразглеждане и преоценяване на писмени работи не се допуска.

(6) Оценката от устния изпит е средна аритметична от оценките на тримата членове на комисията, които водят отделни протоколи и оценяват всеки кандидат с точност до 0,25.

(7) Състезателният бал е равен на сумата от оценката от теста, оценката от устния изпит и средния успех от дипломата за завършена предходна образователно-квалификационна степен (според изискванията за специалността). Максималният бал е 18,00.

(8) Класирането се извършва според бала на кандидатите в низходящ ред, до изчерпване на местата по държавна поръчка.

(9) Кандидатите, класирани с еднакъв бал на последното място от утвърдения брой места държавна поръчка за специалността, се подреждат по низходящ ред, съгласно следните критерии: оценка от устния изпит, оценка от теста, среден успех от дипломата за завършено образование, според изискването за специалността. Некласираните кандидати по държавна поръчка, подредени в низходящ ред, могат да заемат места в платена форма на обучение, ако има обявени такива.

Чл. 41. (1) Приемът на студенти в магистърска програма по специалност „Управление на здравните грижи“ след придобита образователно-квалификационна степен „бакалавър“ по същата специалност се провежда чрез писмен изпит-тест по „Управление на здравните грижи“.

(2) Писменият изпит има обща продължителност 2 часа и се състои от тест, обхващащ целия материал от програмата за подготовка за конкурса (*Приложение 7*) и се попълва в специално разработена форма (*Приложение 6 и 6А*)

(3) Писмените работи на кандидат-студентите се проверяват от изпитна комисия, назначена със заповед на Ректора на МУ-Плевен в определени за целта зали. Конкурсните работи не могат да се изнасят от залите.

(4) Тестът по „Управление на здравните грижи“ съдържа 30 въпроса. При минимален брой правилни отговори 18 (60 %) оценката е среден 3,00. За всеки правилен отговор над ниво 60% кандидатът получава по 0,25.

(5) Всеки тест се проверява от двама независими преподаватели, съставят се протоколи и след сравняването им, в горния десен ъгъл на теста, се означава броят на верните отговори и съответстващата оценка.

(6) В 2-дневен срок от обявяване на резултатите от писмения изпит кандидат-студентът има право да види писмената си работа лично.

(7) Преразглеждане и преоценяване на писмени работи не се допуска.

(8) Състезателният бал е равен на сумата от удвоената оценка от теста и средния успех от дипломата за бакалавърска степен по „Управление на здравните грижи“. Максималният бал е 18.00.

(9) Класирането по държавна поръчка се извършва според бала на кандидатите по низходящ ред, до изчерпване на местата. Кандидатите, класирани с еднакъв бал на последното място от утвърдения брой, се подреждат по низходящ ред, съгласно критерия „оценка от теста“. Некласираните кандидати по държавна поръчка, подредени в низходящ ред, могат да заемат места в платена форма на обучение, ако има обявени такива.

Чл. 42. Приемът на студенти за обучение по специалност „Управление на здравните грижи“ на образователно-квалификационна степен „магистър“ след придобита специалност „Медицинска сестра“ и „Акушерка“ на ОКС „бакалавър“ и една от специалностите „Социални дейности“, „Социална педагогика“, „Социален мениджмънт“ или „Здравен мениджмънт“ и базово образование по „Здравни грижи“ на образователно-квалификационна степен „бакалавър“ се провежда чрез писмен конкурсен изпит по социална медицина и здравен мениджмънт.

(1) Писменият изпит е под формата на тест, съставен по обявената в Справочника програма за конкурса (*Приложение 5*), който се попълва в специално разработена форма (*Приложение 6 и 6А*).

(2) Оценяването на теста се извършва по критериите, посочени в чл. 40, ал. 2.

(3) Състезателният бал е равен на сумата от средния успех от дипломата за ОКС „бакалавър“ и удвоената оценка от теста. Максималният бал е 18,00.

(4) Класирането по държавна поръчка се извършва според бала на кандидатите по низходящ ред до изчерпване на местата. Кандидатите, класирани с еднакъв бал на последното място от утвърдения брой се подреждат по низходящ ред, съгласно критерия „оценка от теста“. Некласираните кандидати по държавна поръчка, подредени в низходящ ред, могат да заемат места в платена форма на обучение, ако има обявени такива.

Чл. 43. Конкурсен изпит за магистърска програма по специалност „Обществено здраве и здравен мениджмънт“, дистанционна форма на обучение:

(1) Кандидат-студентите за магистърска програма по специалност „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ полагат устен конкурсен изпит-интервю по социална медицина и здравен мениджмънт по програма, включваща актуални проблеми на реформата на здравеопазването в Р България (*Приложение 8*).

(2) (изм. и доп. с реш-е на АС, пр-л № 17/24.10.2022 г.) Устният изпит-интервю се провежда от комисия от трима хабилитирани преподаватели със специалност “Социална медицина и здравен мениджмънт” и/или специалност „Медицинска информатика и здравен мениджмънт“.

(3) Устният изпит-интервю се провежда върху два въпроса от програмата по социална медицина, обявявана ежегодно в Справочника за кандидат-студенти и допълнителни въпроси за мотивацията, въз основа на подаденото от кандидата мотивационно писмо.

(4) Оценката от устния изпит е средна аритметична от оценките на тримата членове на комисията, които водят отделни протоколи и оценяват всеки кандидат с точност до 0,25.

(5) Състезателният бал е равен на сумата от средния успех от дипломата за образователно-квалификационна степен „магистър” и оценката от устния изпит-интервю. Максималният бал е 12,00.

Чл. 44. (нов с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.) Конкурсен изпит за магистърска програма по специалност „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“, задочна форма на обучение:

(1) Кандидат-студентите за магистърска програма по специалност „Медицинска рехабилитация и ерготерапия” полагат устен конкурсен изпит-интервю по един въпрос от конспект по медицинска рехабилитация и ерготерапия (**Приложение 9**).

(2) Устният изпит-интервю се провежда от комисия от трима хабилитирани преподаватели.

(3) Оценката от устния изпит е средна аритметична от оценките на тримата членове на комисията, които водят отделни протоколи и оценяват всеки кандидат с точност до 0,25.

(4) Състезателният бал е равен на сумата от средния успех от дипломата за образователно-квалификационна степен „бакалавър” и оценката от устния изпит-интервю. Максималният бал е 12,00.

Чл. 45. Информация за оценки от конкурсни изпити и хода на съответните класирания може да се получи по телефона на Техническата комисия за прием на студенти след завършена степен на висше образование или на Интернет-страницата на Университета. Работното време на Техническата комисия се посочва в ежегодно издавания Справочник за кандидат-студенти.

Чл. 46. (доп. с решение на АС протокол № 21/14.10.2019 г.) При записване на новоприетите студенти за специалностите „Управление на здравните грижи”, „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ и „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“ се прилагат следните документи:

1. Диплома за завършена ОКС според изискванията за специалността;
2. Копие от диплома за завършено средно образование;
3. Автобиография;
4. Медицинско удостоверение, издадено от личния лекар;
5. Снимки – формат 3,5/4,5 - 5 броя;
6. Документи за записване по образец (получават се на място при записване);
7. Лична карта;
8. Ако в документа за самоличност и дипломата за съответната ОКС има различие в имената, се попълва декларация за тяхната идентичност;
9. Документ за платена такса за първия семестър;
10. Платена такса за документи на студента.

ГЛАВА III

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Кандидат-студент, представил документи с невярно съдържание, попълнил неверни данни в кандидатстудентските документи, с цел да заблуди приемната комисия или ръководството на Университета, се отстранява от участие в конкурса. Ако нарушението се открие след като бъде приет, то студентът се отстранява, независимо от курса на обучение. При тези случаи се уведомява прокуратурата за търсене на наказателна отговорност.

§ 2. Кандидатите имат право да получават от МУ–Плевен служебна бележка за оправдаване на ползвания от тях отпуск за явяване на конкурсни изпити и за резултатите от тях.

§ 3. На записалите се студенти, които желаят да се отпишат преди началото на учебната година, се възстановява 80 % от внесената такса за обучение.

§ 4. Писмените работи на кандидатите и протоколите с техните оценки се съхраняват в МУ–Плевен до три години след провеждането на конкурсните изпити.

§ 5. Кандидатите са длъжни да спазват посочените в графика дати за конкурсния изпит и сами да проверяват предоставената информация за класиранията и записванията.

§ 6. В МУ–Плевен могат да кандидатстват за студенти и чуждестранни граждани извън ЕС и ЕИП. Приемът им се основава на Наредбата за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Р България и се обучават на собствени разноски по реда на чл. 95 от ЗВО.

§ 7. В МУ–Плевен могат да кандидатстват за студенти и чуждестранни граждани извън ЕС и ЕИП, приети на основание спогодби между Р България и друга държава и Наредбата за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Р България, в рамките на утвърдените с решение на МС бройки.

§ 8. Заявления и сигнали по кандидатстудентски въпроси се подават до Ректора на Университета в срок до 25 август всяка година. Ректорът взема решение по тях в съответствие със Закона за висшето образование, Наредбата за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Р България, Правилника за устройството и дейността на МУ–Плевен и настоящия правилник в срок до 1 септември.

§ 9. За случаи, които не са описани в настоящия Правилник и не противоречат на нормативните актове, окончателно решение взема Ректорът на Университета.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Този правилник изменя и допълва Правилник за прием на студенти в Медицински университет – Плевен – (PL10-14-29.10.2018 г.)

§ 2. Настоящият Правилник за прием на студенти в Медицински университет – Плевен се издава на основание чл. 21, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 68, ал. 1, т. 2 от Закона за висшето образование и регулира приема на български граждани и граждани на Европейския Съюз и ЕИП и влиза в сила след приемането му от АС (Протокол № 17/24.10.2022 г.) и обявяването му със заповед на Ректора на МУ–Плевен (№ 3292/25.10.2022 г.).

**ГРАФИК ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ В МУ – ПЛЕВЕН ЗА
УЧЕБНАТА 2023/2024 Г.**

Специалности с прием след средно образование, ОКС и форма на обучение	Подаване на документи за изпити	Приемен изпит	Дата на изпита
Медицина и Фармация – магистър, редовно обучение	15.03–29.03.2023 г.	биология и химия (присъствен)	01.04.2023 г.
	14.06–29.06.2023 г.	биология и химия (присъствен)	04.07.2023 г.
Кинезитерапия* – бакалавър, редовно обучение Опазване и контрол на общественото здраве – бакалавър, редовно обучение Социални дейности в здравеопазването – бакалавър, редовно обучение Медицинска сестра – бакалавър, редовно обучение Акушерка – бакалавър, редовно обучение Медицински лаборант – професионален бакалавър, редовно обучение Рентгенов лаборант – професионален бакалавър, редовно обучение Социални дейности – професионален бакалавър, редовно обучение (срещу заплащане) Помощник-фармацевт – професионален бакалавър, редовно обучение Медицинска козметика – професионален бакалавър, редовно обучение	06.02–16.02.2023 г.	биология (онлайн)	18.02.2023 г.
	01.03–09.03.2023 г.	биология (онлайн)	11.03.2023 г.
	15.03–29.03.2023 г.	биология (присъствен)	02.04.2023 г.
	01.06–08.06.2023 г.	биология (присъствен)	12.06.2023 г.
<u>Подаване на документи за участие в класиране за бакалаври и магистри с прием след средно образование:</u> <u>14.06–29.06.2023 г.</u>			

Специалности с прием след завършена степен на висше образование, ОКС и форма на обучение	Подаване на документи за изпити и участие в класиране	Приемен изпит	Дата на изпита
Управление на здравните грижи – бакалавър, задочно обучение	03.04. – 21.07.2023 г.	писмен изпит	26.07.2023 г.
		устен изпит	27.07.2023 г.
Управление на здравните грижи – магистър, задочно обучение	03.04. – 21.07.2023 г.	писмен изпит	26.07.2023 г.
Обществено здраве и здравен мениджмънт – магистър, дистанционно обучение	03.04. – 21.07.2023 г.	устен изпит	27.07.2023 г.
Медицинска рехабилитация и ерготерапия – магистър, задочно обучение	03.04. – 21.07.2023 г.	устен изпит	27.07.2023 г.

Телефони за справки и информация:

064/884 130, 064/884 310 – Учебен отдел на МУ–Плевен, етаж 2, Ректорат, ул. „Св. Кл. Охридски“ № 1

064/800 005 – Студентска канцелария факултет „Медицина“, офис на бул. „Хр. Ботев“ № 74 (До офиса на Райфайзенбанк)

064/884 320 – Факултет „Фармация“, етаж 3, Студентска канцелария

064/884 237 – Факултет „Обществено здраве“, бул. „Русе“ № 38 (срещу х-л „Балкан“), етаж 3, Студентска канцелария

064/884 155 – Факултет „Здравни грижи“, бул. „Русе“ № 38, етаж 3, Студентска канцелария.

064/884 142 – Медицински колеж, бул. „Русе“ № 38, етаж 4, Студентска канцелария.

Работно време на Техническата комисия за провеждане на приема за специалностите след завършено средно образование:

На посочените в Графика дати – в дните от понеделник до петък: 8.30 – 17.00 ч.

Въпроси към Техническата комисия за прием на студенти след завършена степен на висше образование: 064/884 237

**ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО БИОЛОГИЯ
ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ „МЕДИЦИНА” И „ФАРМАЦИЯ”
МУ – ПЛЕВЕН**

за кандидатстудентската кампания за учебната 2023/2024 година

- **ТЪКАНИ.** Епителна и съединителна тъкан. Мускулна и нервна тъкан. (1)*
- **ХРАНОСМИЛАТЕЛНА СИСТЕМА.** Храносмилане в устната кухина. Храносмилателна система. Храносмилане в стомаха и червата. (1)
- **ДИХАТЕЛНА СИСТЕМА.** Дихателна система. Дишане. (1)
- **ОТДЕЛИТЕЛНА СИСТЕМА.** Отделяне. (1)
- **СЪРДЕЧНОСЪДОВА СИСТЕМА.** Сърце и кръвоносни съдове. Сърдечносъдова система. Кръв. Сърдечносъдова система. Сърдечна дейност. Кръвообращение. (1)
- **ОПОРНО-ДВИГАТЕЛНА СИСТЕМА.** Устройство на костите и ставите. Череп. Опорно-двигателна система. Гръбначен стълб, гръден кош и крайници. Опорно-двигателна система. Мускули. (1)
- **ПОЛОВА СИСТЕМА.** Мъжка полова система. Полова система. Женска полова система. (1)
- **НЕРВНА СИСТЕМА.** Гръбначен мозък. Нервна ситема. Главен мозък. Нервна система. Краен мозък. Нервна система. Вегетативна нервна система. (1)
- **ЕНДОКРИННА СИСТЕМА.** Хипофиза, щитовидна жлеза, околощитовидни жлези. Ендокринна система. Задстомашна жлеза, надбъбречни жлези, полови жлези. (1)
- **СЕТИВНИ СИСТЕМИ.** (1)
- Зрителна сетивна система. (1)
- Други сетивни системи. Слухова сетивна система. Система на равновесието. Обонятелна сетивна система. Обща сетивност. (1)
- Кожа . (1)
- **ХИМИЧЕН СЪСТАВ НА ЖИВАТА МАТЕРИЯ.** Липиди. (2) Въглехидрати. (2) Белтъци. (2, 4) Ензими. (2, 4) Нуклеинови киселини. ДНК. (2, 4) Нуклеинови киселини. РНК. (2, 4)
- Надмолекулни комплекси. Вируси. (2) Вирусни заболявания. (2)
- **СТРУКТУРА И ПРОЦЕСИ В КЛЕТКАТА.** Прокариотна клетка. Бактерии. (2) Бактерийни заболявания. (2) Еукариотна клетка. (2) Клетъчна мембрана. Мембранен транспорт. (2) Едномембранни органели. (2) Двумембранни и немембранни органели. (2)
- **ПРОЦЕСИ В КЛЕТКАТА.** Метаболизъм. Катаболитни процеси – анаеробно разграждане на глюкозата. (2, 4) Цикъл на Кребс. Окислително фосфорилиране. (2, 4) Генетични

процеси. Репликация (синтеза на ДНК) (2, 4). Транскрипция (синтеза на РНК) (2, 4). Транслация (синтеза на белтъци). (2, 4)

- ВЪЗПРОИЗВОДСТВО НА КЛЕТКАТА. Хромозоми. (2) Делене на клетката. Митоза. (2) Мейоза. (2) Жизнен цикъл на клетката. (2, 4)
- НАСЛЕДСТВЕНОСТ И ИЗМЕНЧИВОСТ. Наследственост и изменчивост на организмите. (3) Монохбридно кръстосване. Закони на Мендел. (3) Взаимодействие на алелите на един ген. (3) Дихибридно кръстосване. (3) Взаимодействие между алелите на различни гени. Комплементарно взаимодействие. Епистатично и полимерно взаимодействие. Плейотропия. (3)
- НАСЛЕДСТВЕНОСТ И ИЗМЕНЧИВОСТ. Фенотипна изменчивост. (3) Генотипна изменчивост. Генни и структурни хромозомни мутации. (3) Бройни хромозомни мутации. (3) Генетични аномалии и болести при човека. (3) Генетика на пола. Детерминиране и диференциране на пола. (3, 5) Унаследяване свързано с пола. (5) Скаченост на гените и кросинговър. (5)
- РАЗМНОЖАВАНЕ, РАСТЕЖ И ИНДИВИДУАЛНО РАЗВИТИЕ. Размножаване при животните и човека. (3, 6) Гаметогенеза. (3, 6) Гаметите и оплождане. (3) Зародишно развитие. (3) Следзародишно развитие. (3)

*С цифра в скоби са посочени източниците за подготовка от списъка по-долу.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Биология**, учебник за 8 клас; първа част за 9 клас при обучение с интензивно изучаване на чужд език, Владимир Овчаров и съавтори, 2017 г., изд. "Булвест 2000", София
2. **Биология и здравно образование, учебник** за 9 клас и втора част за 9 клас при обучение с интензивно изучаване на чужд език, Майя Маркова и съавтори, 2018 г., изд. "Просвета", основано 1945, София
3. **Биология и здравно образование**, учебник за 10 клас, Ценка Часовникарова и съавтори, 2019 г., изд. "Просвета", основано 1945, София
4. **Биология и здравно образование**, учебник за 11 клас, модул 1, профилирана подготовка, Наташа Цанова, Снежана Томова, 2020 г., изд. "Педагог 6".
5. **Биология и здравно образование**, учебник за 11 клас, модул 2, профилирана подготовка, Христо Гагов, Евгения Иванова, Иса Хаджиали, Илияна Саздова, Ганка Чанева, 2021 г., изд. "Педагог 6".
6. **Биология и здравно образование**, учебник за 12 клас, модул 2, профилирана подготовка, Христо Гагов, Теодора Коларова, Иса Хаджиали, Илияна Саздова, Ганка Чанева, Ивелин Моллов, 2021 г., изд. "Педагог 6".

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

Всички други одобрени от МОН учебници по биология и здравно образование за обучение в 8, 9, 10, 11 и 12 клас (задължителна и профилирана подготовка).

ФОРМАТ НА КОНКУРСНИЯ ИЗПИТ ПО БИОЛОГИЯ

Кандидатстудентският изпит по биология е писмен тест с продължителност 2 часа. Тестът съдържа въпроси с различна степен на сложност, върху материала по биология от учебниците за задължителна подготовка за 8, 9 и 10 клас и от учебниците за профилирана подготовка за 11 и 12 клас.

УКАЗАНИЯ ЗА ПОПЪЛВАНЕ НА ТЕСТОВЕТЕ

Първата група въпроси имат по 4 отговора, като само един от тях е верен. Избраният за верен се отбелязва с кръстче в лист за отговори. Кандидат-студентът трябва да избере отговор за всеки въпрос. В тази група въпроси не се допуска липса на отговори. Не се допуска маркиране на повече от един отговор на въпрос. При наличие на два отговора за един въпрос не се отчита точка, дори единият от отговорите да е верен.

Втората група въпроси имат по 4 отговора, означени с 1, 2, 3, 4, като отговарящият трябва да избере комбинация от верни отговори. Комбинацията, избрана за вярна, се отбелязва с кръстче в листа за отговори. В тази група въпроси не се допуска въпрос без отговор. Не се допуска маркиране на повече от една комбинация. При наличие на два отговора за един въпрос не се отчита точка.

Третата група е разнородна и включва въпроси от типа: посочете вярното твърдение; поставете означения на фигурата; попълнете таблицата; отбележете функционално свързаните понятия; посочете грешките в текста и ги поправете; попълнете пропуснатите думи в текста. На тези въпроси се отговаря върху теста след всеки въпрос, на специално обозначени за това места. При липса на достатъчно място отговорът се дописва на допълнителен лист с ясно обозначаване на въпроса, за който се отнася допълнението. В края на тази група има отворени въпроси, изискващи кратък отговор в свободен текст, в обем, съобразен с обема на текста в указания в програмата учебник.

**ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ХИМИЯ
ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ „МЕДИЦИНА“ И „ФАРМАЦИЯ“**

(валидна за кандидатстудентската кампания за учебната 2023/2024 година)

I. ОБЩА И НЕОРГАНИЧНА ХИМИЯ

1. СТРОЕЖ НА АТОМА. Атомно ядро, изотопи и избари. Основни характеристики на електрона: атомна орбитала, състояние на електрона в атома, квантови числа. Групиране на атомните орбитали въз основа на квантовите числа. Основни правила при запълване на атомните орбитали с електрони. Представяне на електронните конфигурации на атомите на химичните елементи. Основно и възбудено състояние на атома.

2. ПЕРИОДИЧЕН ЗАКОН И ПЕРИОДИЧНА СИСТЕМА НА ХИМИЧНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ.

Периодичен закон и структура на периодичната система. Закономерности при изграждането на периодите и групите. Характеристика на химичните елементи по периоди и групи. Атомни свойства: атомен и йонен радиус, йонизационна енергия, електронно сродство, електроотрицателност.

3. ХИМИЧНА ВРЪЗКА. Същност на ковалентната връзка. Видове връзки: неполярна и полярна ковалентна връзка; σ - и π -връзки; локализирана и делокализирана връзка; метална връзка; донорно-акцепторна връзка. Характеристика на ковалентната връзка: насищаемост, кратност, полярност и поляризуемост, дължина, здравина (енергия) на връзката, насоченост на ковалентната връзка. Хибридизация с участието на s - и p -атомни орбитали. Пространствен строеж на молекулите - полярни и неполярни молекули. Междумолекулни взаимодействия. Водородна връзка - същност, видове, значение. Йонна връзка и йонни съединения. Валентност и степен на окисление.

4. ТЕРМОХИМИЯ. Същност на термохимията. Топлинен ефект на химичните процеси. Термохимични уравнения. Закон на Хес и приложението му за изчисляване на топлинни ефекти.

5. ОКИСЛИТЕЛНО-РЕДУКЦИОННИ ПРОЦЕСИ. Характеристика на окислително-редукционните процеси, окисление и редукция, окислител и редуктор. Изравняване на уравненията на окислително-редукционните процеси. Окислително-редукционни процеси в разтвори на електролити. Ред на относителната активност на металите. Електролизни процеси: определение, електролиза на стопилка на соли, електролиза на водни разтвори на соли.

6. ХИМИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ. Обща характеристика, строеж на атомите и химичен характер на химичните елементи. Взаимодействия с водород, кислород, метали/неметали, киселини, основи и соли.

7. ХИМИЧНИ СЪЕДИНЕНИЯ. Оксиди, хидроксиди, оксокиселини, соли – състав, строеж, видове, физични и химични свойства.

8. СКОРОСТ НА ХИМИЧНИТЕ РЕАКЦИИ. Химична кинетика. Дефиниция за скорост на химичните реакции и начини за нейното изразяване. Зависимост на скоростта от концентрацията, закон за действие на масите. Механизъм на химичните реакции. Зависимост на скоростта на химичните реакции от температурата, активизираща енергия, енергетични диаграми. Уравнение на Арениус.

9. КАТАЛИЗА. Същност и основни понятия. Видове катализа. Механизъм на каталитичното действие при хомогенна и хетерогенна катализа. Ензимна катализа.

10. ХИМИЧНО РАВНОВЕСИЕ. Обратимост на химичните реакции. Същност и особености на химичното равновесие. Равновесна константа. Фактори, които влияят върху химичното равновесие - влияние на концентрацията и общото налягане върху химичното равновесие. Влияние на температурата върху равновесната константа. Принцип на подвижното равновесие.

11. РАЗТВОРИ. Дисперсни системи - определение, основни понятия, класификация. Истински разтвори. Концентрация на разтворите. Същност на разтварянето, разтворимост и фактори, от които зависи разтворимостта. Общи свойства на разтворите: парно налягане; изменение на температурата на кипене и на замръзване на разтворите. Дифузия, осмоза и осмотично налягане.

12. КОЛОИДНО-ДИСПЕРСНИ СИСТЕМИ. Обща характеристика и получаване на колоидно-дисперсни системи. Строеж на колоидните частици на лиофобните колоиди - примери. Свойства на колоидно-дисперсните системи - кинетични, оптични, електрични. Стабилност на лиофилни и лиофобни колоиди, коагулация и пептизация.

13. ТЕОРИЯ НА ЕЛЕКТРОЛИТНАТА ДИСОЦИАЦИЯ. Електролити и неелектролити. Механизъм на електролитната дисоциация при вещества с йонен строеж и с полярни молекули. Степен на електролитна дисоциация. Силни и слаби електролити. Фактори, от които зависи степента на електролитната дисоциация. Дисоциационна константа.

14. КИСЕЛИНИ, ОСНОВИ И СОЛИ

Киселини, основи и соли от гледище на теорията за електролитната дисоциация. Теория на Брьонстед и Лоури за киселини и основи. Дисоциация на водата. Водороден показател. Йонообменни реакции. Хидролиза на соли: характеристика и фактори, които влияят върху хидролизните процеси.

II. ОРГАНИЧНА ХИМИЯ

15. СТРОЕЖ НА ОРГАНИЧНИТЕ СЪЕДИНЕНИЯ. Въглеродни вериги и структурни формули. Строеж и хибридизация на въглеродния атом. Основни положения на теорията за строежа на органичните съединения. Изомерия - структурна и пространствена.

16. АЛКАНИ. Хомоложен ред, наименования, изомерия, строеж, физични и химични свойства. Получаване.

17. АЛКЕНИ. Хомоложен ред, наименования, изомерия, строеж, физични и химични свойства. Получаване.

18. АЛКИНИ. Хомоложен ред, наименования, изомерия, строеж, физични и химични свойства. Получаване.

19. АРЕНИ. Бензен - строеж, физични и химични свойства. Хомолози на бензена, изомерия, физични и химични свойства. Получаване на бензен и хомолози на бензена.

20. ХИДРОКСИЛНИ ПРОИЗВОДНИ НА ВЪГЛЕВОДОРОДИТЕ. Алкохоли и феноли - класификация, наименования, изомерия. Строеж, физични и химични свойства на алкохоли и феноли. Получаване.

21. КАРБОНИЛНИ ПРОИЗВОДНИ НА ВЪГЛЕВОДОРОДИТЕ - АЛДЕХИДИ И КЕТОНИ. Класификация, наименования, изомерия. Строеж, физични и химични свойства на алдеhide и кетони. Получаване.

22. КАРБОКСИЛНИ КИСЕЛИНИ. Класификация и наименования. Хомоложен ред на мастните наситени монокарбоксилни киселини. Изомерия, строеж, физични свойства, химични свойства и получаване на мастни и ароматни карбоксилни киселини.

Функционални производни на карбоксилните киселини - киселинни халогениди, анхидриди, естери, амиди. Мазнини - строеж и свойства.

23. ВЪГЛЕХИДРАТИ. Обща класификация. Монозахариди - строеж и свойства на глюкоза и фруктоза. Дизахариди - строеж и свойства на захароза. Полизахариди - строеж и свойства на нишесте и целулоза.

24. АМИНИ. Видове, наименования, строеж, физични и химични свойства. Получаване.

25. АМИНОКАРБОКСИЛНИ КИСЕЛИНИ. Аминокиселини - характеристика, видове, наименования, изомерия, строеж, физични и химични свойства. Пептиди.

ЛИТЕРАТУРА

За подготовката си кандидат-студентите могат да ползват всички одобрени от МОН учебници и учебни помагала за задължителна и профилирана подготовка:

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПОДГОТОВКА

8 клас:

1. Химия и опазване на околната среда – С. Цаковски и колектив; изд. „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ”
2. Химия и опазване на околната среда – С. Бенева; изд. „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ”
3. Химия и опазване на околната среда – М. Павлова и колектив; изд. „ПЕДАГОГ 6”
4. Химия и опазване на околната среда – Л. Боянова; изд. „ПРОСВЕТА ПЛЮС”
5. Химия и опазване на околната среда – С. Манев и колектив; изд. „ПРОСВЕТА – СОФИЯ”

9 клас:

1. Химия и опазване на околната среда – С. Цаковски и колектив; изд. „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ”
2. Химия и опазване на околната среда – Д. Даналев и колектив; изд. „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“
3. Химия и опазване на околната среда – М. Павлова и колектив; изд. „ПЕДАГОГ 6”
4. Химия и опазване на околната среда – Л. Боянова и колектив; изд. „ПРОСВЕТА ПЛЮС”
5. Химия и опазване на околната среда – Д. Ташева и колектив; изд. „ПРОСВЕТА – СОФИЯ”

10 клас:

1. Химия и опазване на околната среда – С. Цаковски и колектив; изд. „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“
2. Химия и опазване на околната среда – Б. Донкова и колектив; изд. „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“
3. Химия и опазване на околната среда – М. Павлова и колектив; изд. „ПЕДАГОГ 6”
4. Химия и опазване на околната среда – Л. Боянова и колектив; изд. „ПРОСВЕТА СОФИЯ”
5. Химия и опазване на околната среда – Д. Даналев и колектив; изд. „РЕГАЛИЯ 6”
6. Химия и опазване на околната среда – В. Константинова и колектив; изд. „САНПРО“

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА:**11 клас:**

1. Химия и опазване на околната среда, Модул 1.Теоретични основи на химията – Н. Върбанова и колектив; изд. „ПЕДАГОГ 6”
2. Химия и опазване на околната среда, Модул 1.Теоретични основи на химията – Л. Боянова и колектив; изд. „ПРОСВЕТА СОФИЯ”
3. Химия и опазване на околната среда, Модул 2.Химия на неорганичните вещества – К. Гавазов и колектив; изд. „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“
4. Химия и опазване на околната среда, Модул 2.Химия на неорганичните вещества – Н. Върбанова и колектив; изд. „ПЕДАГОГ 6”
5. Химия и опазване на околната среда, Модул 2.Химия на неорганичните вещества – Л. Боянова и колектив; изд. „ПРОСВЕТА СОФИЯ”

12 клас:

1. Химия и опазване на околната среда, Модул 3.Химия на органичните вещества – М. Станчева и колектив; изд. „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“
2. Химия и опазване на околната среда, Модул 3.Химия на органичните вещества – Н. Върбанова и колектив; изд. „ПЕДАГОГ 6”
3. Химия и опазване на околната среда, Модул 3.Химия на органичните вещества – Донка Ташева, К. Атанасов; изд. „ПРОСВЕТА СОФИЯ”

ФОРМАТ НА КОНКУРСНИЯ ИЗПИТ ПО ХИМИЯ

Изпитната програма по химия е съобразена с учебното съдържание по химия , изучавано в средното общообразователно училище.

Конкурсният изпит по химия е писмен с продължителност 2 часа. Той се състои от решаване на тест, включващ 20 въпроса с избираем отговор и 2 логически задачи (една задача от обща и неорганична химия и една от органична химия). Тестът и задачите са формулирани въз основа на материала, посочен в темите от изпитната програма.

По време на изпита е разрешено използването на периодична система на химичните елементи, получена в изпитната зала заедно с изпитните материали. Не се разрешава използването на калкулатори. Логическите задачи не са свързани с изчисления или се ограничават до прости аритметични действия.

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО БИОЛОГИЯ ЗА БАКАЛАВЪРСКИТЕ ПРОГРАМИ НА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ „КИНЕЗИТЕРАПИЯ”*, „ОПАЗВАНЕ И КОНТРОЛ НА ОБЩЕСТВЕННОТО ЗДРАВЕ”, „СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО“, „МЕДИЦИНСКА СЕСТРА”, „АКУШЕРКА”, „МЕДИЦИНСКИ ЛАБОРАНТ”, „РЕНТГЕНОВ ЛАБОРАНТ”, „МЕДИЦИНСКА КОЗМЕТИКА“, „ПОМОЩНИК-ФАРМАЦЕВТ” И „СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ”

(валидна за кандидатстудентската кампания за учебната 2023/2024 година)

Биология, учебник за 8 клас; първа част за 9 клас при обучение с интензивно изучаване на чужд език, Владимир Овчаров и съавтори, 2017 г., изд. “Булвест 2000”, София

1. Тъкани. Епителна и съединителна тъкан. Мускулна и нервна тъкан.
2. Храносмилателна система. Храносмилане в устната кухина. Храносмилане в стомаха и червата.
3. Дихателна система. Дишане.
4. Отделителна система. Отделяне.
5. Сърдечно-съдова система. Сърце и кръвоносни съдове. Кръв. Сърдечна дейност. Кръвообращение.
6. Опорно-двигателна система. Устройство на костите и ставите. Череп. Гръбначен стълб, гръден кош и крайници. Мускули.
7. Полова система. Мъжка половна система. Женска половна система.
8. Нервна система. Гръбначен мозък. Главен мозък. Краен мозък.
9. Ендокринна система. Хипофиза, щитовидна жлеза, околощитовидни жлези. Ендокринна система. Задстомашна жлеза, надбъбречни жлези, полови жлези.
10. Зрителна сетивна система. Слухова сетивна система.
11. Кожа.

Биология и здравно образование, учебник за 9 клас и втора част за 9 клас при обучение с интензивно изучаване на чужд език, Майя Маркова и съавтори, 2018 г., изд. “Просвета”, основано 1945, София

12. Белтъци.
13. Ензими.
14. Нуклеинови киселини.
15. Надмолекулни комплекси. Вируси. Вирусни заболявания.
16. Прокариотна клетка. Бактерии. Бактерийни заболявания.
17. Еукариотна клетка.
18. Хромозоми.
19. Делене на клетката. Митоза.
20. Мейоза.

Биология и здравно образование, учебник за 10 клас, Ценка Часовникарова и съавтори, 2019 г., изд. “Просвета”, основано 1945, София

21. Наследственост и изменчивост на организмите.
22. Монохбридно кръстосване. Закони на Мендел.
23. Взаимодействия между алелите на един ген.
24. Дихибридно кръстосване.
25. Генотипна изменчивост. Генни и структурни хромозомни мутации.
26. Бройни хромозомни мутации.
27. Генетика на пола при човека.
28. Генетични аномалии и болести при човека.
29. Размножаване при животните и човека.
30. Гаметогенеза.

ФОРМАТ НА КОНКУРСНИЯ ИЗПИТ

Конкурсният изпит е писмен с продължителност 2 часа. Представява тест с 30 въпроса върху материала по биология от 8, 9 и 10 клас на средното училище, по темите, изброени в програмата по-горе.

Двадесет и осем от въпросите са със структуриран отговор, тип „множествен избор”. Всеки въпрос има три възможни отговора, от които само един е верен. Избраният отговор се отбелязва с кръстче в лист за отговори. Не се допуска липса на отговор или маркиране на повече от един отговор на въпрос. При наличие на два отговора не се отчита точка, дори единият от тях да е верен. Последните два въпроса са отворени и изискват кратък, конкретен отговор. Отговаря се в листа за отговори на предвидените за отворените въпроси места.

**ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО
СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ
ЗА СПЕЦИАЛНОСТ „УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ” - ОКС „БАКАЛАВЪР”
И ЗА ОКС „МАГИСТЪР” (СЪГЛАСНО ЧЛ. 3, АЛ. 2 И 3 ОТ НАРЕДБАТА ЗА ЕДИННИТЕ
ДЪРЖАВНИ ИЗИСКВАНИЯ – ДВ, БРОЙ 70 ОТ 29 АВГ. 2006 Г.)**

(валидна за кандидатстудентската кампания за учебната 2023/2024 година)

1. Социалната медицина като наука – развитие, определение, предмет, структура, функции, методи.
2. Здраве и болест. Социални фактори на здравето – развитие на концепциите за здравето, определение и измерения на здравето, детерминанти на здравето. Класификация на социалните фактори. Социално-медицински подход към здравия и болния човек.
3. Социологически методи в социалната медицина. Въпросникът при социологическото проучване. Анкетен метод. Интервю. Социологическо наблюдение и документален метод.
4. Обществено здраве – същност, измерване и оценка. Източници на данни и детерминанти на общественото здраве.
5. Демографски показатели за статика на населението. Възрастова структура.
6. Медико-социални аспекти на раждаемостта.
7. Медико-социални проблеми на общата смъртност.
8. Медико-социални проблеми на детската смъртност.
9. Медико-социални проблеми на средната продължителност на предстоящия живот.
10. Заболеваемостта като измерител на общественото здраве - основни понятия. Източници и методи за изучаване на заболеваемостта. Международна класификация на болестите (МКБ-10).
11. Социалнозначими заболявания. Рискови фактори за социално-значимите заболявания.
12. Измерване на тежестта на заболяванията – DALYs.
13. Глобални тенденции на хроничните неинфекциозни заболявания.
14. Глобални тенденции на заразните заболявания.
15. Здравната система като социална система – фундаментални цели и функции, еволюция и реформи на здравните системи.
16. Типология на здравните системи.
17. Здравна служба - определение, фактори, функции, организационни принципи. Видове здравни институции.
18. Здравна политика и мениджмънт основани на доказателствата.
19. Търсене и предлагане в здравеопазването. Особености на пазара на здравни услуги.
20. SWOT анализ в здравеопазването.
21. Мениджмънт на професионалната кариера на специалистите по здравни грижи.
22. Международно здравно сътрудничество. Световна здравна организация - развитие и основни насоки на дейност. Глобална и Европейска стратегия на СЗО “Здраве за всички през 21 век”.
23. Същност, функции и принципи на здравното законодателство. Основни положения на Закона за здравето, Закона за здравното осигуряване, Закона за лечебните заведения.
24. Първична здравна помощ - концепция на СЗО. Първичната здравна помощ в България.
25. Болнична помощ – потребности от болнична помощ, мисия, цели и статут на болницата, структура и функции на болницата. Оценка на дейността на стационара.
26. Медико-социални проблеми на майчинството.
27. Медико-социални проблеми на детството и юношеството.
28. Промоция на здравето - възникване, същност и развитие на концепцията.
29. Принципи на промоцията на здравето.
30. Здравно възпитание – същност, модели, принципи, методи и средства.

Източници за подготовка:

1. Велева, Н. Икономика на здравеопазването, Издателски Център на МУ-Плевен, 2016
2. Воденичаров Ц., С. Попова, М. Мутафова, Е. Шипковенска. Социална медицина. ИК „Горекс Прес“, София, 2013
3. Георгиева, С. Промоция на здравето в училище. Издателски център МУПлевен, 2016, 127 стр.
4. Гладилов, Ст., Евг. Делчева. Икономика на здравеопазването, Принцепс, София, 2009
5. Грънчарова Г., С. Александрова-Янкуловска. Социална медицина. Издателски център на МУ-Плевен, 2016, 2017, 2018.
6. Делчева, Евг. Икономика на здравеопазването, Издателски Център на МУ-Плевен, 2013
7. Закон за здравето. Български правен портал – www.lex.bg
8. Закон за здравното осигуряване. Български правен портал – www.lex.bg
9. Закон за лечебните заведения. Български правен портал – www.lex.bg
10. Национален статистически институт. Здравеопазване 2021 - <http://nsi.bg/bg>
11. Министерство на здравеопазването – www.mh.government.bg
12. Национален център по обществено здраве и анализи. Кратък статистически справочник „Здравеопазване“ - <http://ncphp.government.bg>
13. Национална здравноосигурителна каса - www.nhif.bg

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – Плевен
Факултет „Обществено здраве”

СПЕЦИАЛНОСТ ”УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ”
КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ КОНКУРС 2023/2024 Г.

ЛИСТ ЗА ОТГОВОРИ НА ТЕСТА ПО
И. П. Ф. (по ЛК) Входящ №

N		Подпис		Подпис		Подпис	N		Подпис		Подпис		Подпис
1	A		Б		В		16	A		Б		В	
2	A		Б		В		17	A		Б		В	
3	A		Б		В		18	A		Б		В	
4	A		Б		В		19	A		Б		В	
5	A		Б		В		20	A		Б		В	
6	A		Б		В		21	A		Б		В	
7	A		Б		В		22	A		Б		В	
8	A		Б		В		23	A		Б		В	
9	A		Б		В		24	A		Б		В	
10	A		Б		В		25	A		Б		В	
11	A		Б		В		26	A		Б		В	
12	A		Б		В		27	A		Б		В	
13	A		Б		В		28	A		Б		В	
14	A		Б		В		29	A		Б		В	
15	A		Б		В		30	A		Б		В	

Верни отговори Грешки Оценка Проверили: 1.
2.

**УКАЗАНИЯ ЗА ПОПЪЛВАНЕ НА ЛИСТА ЗА ОТГОВОРИ
НА ТЕСТА ПО СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ
И НА ТЕСТА ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ**

1. Всеки въпрос има само един верен отговор.
2. Избраният отговор се отбелязва със заграждане на съответната буква с кръгче, в което се вписва знака “+”, както е посочено в примера по-долу.
3. Кандидат-студентът се подписва в съседния, разположен вдясно от буквата ред.
4. Кандидат-студентът е длъжен да избере отговор за всеки въпрос. Не се допуска в листа да има въпроси без отговор.
5. Не се допуска заграждане на повече от един отговор, липса на подпис, изтриване, зачеркване и други поправки.
6. Листът за отговори не може да се подменя при никакви обстоятелства.

Например: Верният отговор на въпрос 1 е Б. Буквата “Б” се огражда, в кръгчето се вписва знака “+” и се поставя подпис в правоъгълника вдясно.

N		Подпис		Подпис		Подпис
1	A		Б		В	

Запознат с указанията:
(подпис)

**ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ
ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ
ЗА СПЕЦИАЛНОСТ “УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ”
МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА СЛЕД БАКАЛАВЪР ПО „УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ
ГРИЖИ”**

(валидна за кандидатстудентската кампания за учебната 2023/2024 година)

1. Лидерство и мениджмънт в здравните грижи. Теории и стилове на лидерство.
2. Основни принципи на мениджмънта в здравните грижи. Теории за мениджмънт. Нива на мениджмънт и типове мениджъри.
3. Теории и модели на здравните (сестрински) грижи. Традиционни и съвременни модели за предоставяне на здравни грижи.
4. Планирането като първа функция на управлението на здравните грижи. Йерархия на планирането. Стратегическо и оперативно планиране.
5. Управление на планираната промяна – основни понятия, теории за промяната.
6. Процесът на вземане на управленско решение. Видове управленски решения. Теоретични системи за вземане на решения.
7. Средства за решаване на проблеми.
8. Управление на работните групи. Различия между група и екип.
9. Комуникации - същност и основни елементи, комуникации в организациите. Информационни сфери.
10. Комуникациите в здравните грижи – видове комуникации, разговори, работни съвещания, работни срещи.
11. Мениджмънт на конфликтите – причини и източници на конфликти в здравните грижи, стратегии и умения за решаване на конфликти.
12. Ефективно управление на времето – главни препятствия и подходи за подобряване на управлението на времето.
13. Управление на човешките ресурси. Привличане, подбор и назначаване на персонала. Интервюто като основен метод за подбор на персонал.
14. Управление на човешките ресурси. Въвеждане в длъжност, ориентация и социализация.
15. Мотивирането като управленски процес в здравните грижи – основни понятия, теории за мотивацията. Наградни програми и стимули.
16. Ефективно управление на материалните ресурси.
17. Контролът като функция на мениджмънта в здравните грижи.
18. Подходи за осигуряване на качествени и непрекъснати здравни грижи.
19. Документация в здравните грижи – протокол за сестрински грижи, технически фишове, сестринско досие.
20. Оценка на работата на персонала. Оценъчна система ПОЛИКАП.

Основен източник за подготовка: Г. Грънчарова, М. Драганова. Управление на здравните грижи. Трето преработено и допълнено издание. Издателски център на МУ-Плевен, 2016 г.

**ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО
СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ
ЗА СПЕЦИАЛНОСТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ И ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ”
МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА – ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ**

(валидна за кандидатстудентската кампания за учебната 2023/2024 година)

1. Здравната система като социална система. Фундаментални цели и функции на здравните системи. Еволюция и реформи на здравните системи.
2. Здравна служба - определение, фактори, функции, организационни принципи. Видове здравни институции.
3. Здравна политика и мениджмънт основани на доказателствата.
4. Търсене и предлагане в здравеопазването. Особености на пазара на здравни услуги.
5. SWOT анализ в здравеопазването.
6. Мениджмънт на професионалната кариера на специалистите по обществено здраве и здравен мениджмънт.
7. Типология на здравните системи.
8. Международно здравно сътрудничество. Световна здравна организация - развитие и основни насоки на дейност. Глобална и Европейска стратегия на СЗО “Здраве за всички през 21 век”.
9. Същност, функции и принципи на здравното законодателство.
10. Основни положения на Закона за здравето, Закона за здравното осигуряване, Закона за лечебните заведения.
11. Първична здравна помощ - концепция на СЗО и опитът на развитите страни.
12. Първичната здравна помощ в България.
13. Болнична помощ – потребности от болнична помощ, мисия, цели и статут на болницата, структура и функции на болницата.
14. Условия и ред за оказване на болнична помощ – достъп до болнични заведения, взаимоотношения на болниците с НЗОК и РЗОК, пациентът в болницата.
15. Оценка на дейността на стационара.
16. Медико-социални проблеми на майчинството. Организация на здравните грижи за жените и майките.
17. Медико-социални проблеми на детството и юношеството. Организация на здравните грижи за децата.
18. Медико-социални проблеми и здравно обслужване на старите хора.
19. Промоция на здравето - възникване, същност и развитие на концепцията. Принципи на промоцията на здравето.
20. Здравно възпитание – същност, модели, принципи, методи и средства.

Източници за подготовка:

1. Велева, Н. Икономика на здравеопазването, Издателски Център на МУ-Плевен, 2016
2. Воденичаров Ц., С. Попова, М. Мутафова, Е. Шипковенска. Социална медицина. ИК „ГорексПрес“, София, 2013
3. Георгиева, С. Промоция на здравето в училище. Издателски център МУ-Плевен, 2016, 127 стр.
4. Гладилов, Ст., Евг. Делчева. Икономика на здравеопазването, Принцепс, София, 2009
5. Грънчарова Г., С. Александрова-Янкуловска. Социална медицина. Издателски център на МУ-Плевен, 2016, 2017, 2018.
6. Делчева, Евг. Икономика на здравеопазването, Издателски Център на МУ-Плевен, 2013

7. Закон за здравето. Български правен портал – www.lex.bg
8. Закон за здравното осигуряване. Български правен портал – www.lex.bg
9. Закон за лечебните заведения. Български правен портал – www.lex.bg
10. Национален статистически институт. Здравеопазване 2021 - <http://nsi.bg/bg>
11. Министерство на здравеопазването – www.mh.government.bg
12. Национален център по общественото здраве и анализи. Кратък статистически справочник „Здравеопазване“ - <http://ncphp.government.bg>
13. Национална здравноосигурителна каса - www.nhif.bg

Приложение 9

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО МЕДИЦИНСКА РЕХАБИЛИТАЦИЯ И ЕРГОТЕРАПИЯ ЗА СПЕЦИАЛНОСТ „МЕДИЦИНСКА РЕХАБИЛИТАЦИЯ И ЕРГОТЕРАПИЯ”, МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА – ЗАДОЧНО ОБУЧЕНИЕ

(валидна за кандидатстудентската кампания за учебната 2023/2024 година)

1. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при коксартроза
2. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при гонартроза
3. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при ендопротезиране на тазобедрената става
4. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при луксации в областта на раменната става
5. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при фрактури в областта на глезенната става
6. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при сколиотични деформации на гръбначния стълб
7. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при пациенти с остър миокарден инфаркт
8. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при пациенти артериална хипертония
9. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при пациенти с тромбофлебит
10. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при пациенти с мозъчен инсулт
11. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при пациенти с множествена склероза
12. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при пациенти с болест на Паркинсон
13. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при увреди на n. radialis
14. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при увреди на n. femoralis
15. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при пациенти с хронична обструктивна белодробна болест (ХОББ)
16. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при деца с детска церебрална парализа (ДЦП)
17. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при деца с тортиколис
18. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при деца с вродени деформации в областта на ходилата
19. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при деца с родова травма на plexus brachialis
20. Медицинска рехабилитация и ерготерапия при деца с бронхиална астма.

Източници за подготовка:

1. Димитрова, Ев. и Н. Попов. Ръководство по функционална диагностика на опорно-двигателния апарат. - София : НСА- Прес, 2003.
2. Каранешев, Г. Ръководство за практически упражнения по лечебна физкултура. - София : Медицина и физкултура, 1991.
3. Каранешев, Г. и др. Теория и методика на лечебната физкултура : Учебник за студенти от НСА. – 4 доп. изд. - София : Медицина и физкултура, 1991.

4. Попов, Н. Кинезиология и патокинезиология на опорно – двигателния апарат. - София : НСА-Прес, 2009.
5. Попов, Н. Клинична патокинезиологична диагностика на ортопедично-травматологичната кинезитерапия. - София : НСА-Прес, 2003.
6. Попов, Н. Възстановяване на мускулния контрол в глезенно-ходилния комплекс след оперативно лекувани фрактури на подбедрицата. Кинезитерапия, 6, 2006, № 1, с. 39.
7. Попова, Д. Лечение на мускулни дисфункции в ортопедичната диагностика. - София : НСА-Прес, 2007.
8. Гачева Й. Физикална терапия и рехабилитация на заболяванията в детската възраст. София: Медицина и физкултура, 1987.
9. Желев В., Класически масаж при заболявания. Втора част. София: Авангард прима, 2010.
10. Желев В., Класически масаж при заболявания. Първа част. София: Авангард прима, 2010.
11. Желев, В. Физиотерапия при неврологични, неврохирургични и психични заболявания. Под ред. на В. Желев. София: Авангард Прима, 2013.
12. Желев, В., Физиотерапия при вътрешни и хирургични болести. Под ред. на В. Желев. София: Авангард Прима, 2013.
13. Костов, Р. Основи на мускулно-скелетната рехабилитация. Второ преработено и допълнено издание. София: Авангард Прима, 2018.
14. Краев Т., Учебник по лечебен масаж. Специална част. Учебник за медицинските колежи в България. София: Ерсид, 2007.
15. Крайджикова Л., В Желев. Масаж – хигиенен, спортен, лечебен и козметичен. София: Авангард прима, 2009.

**ЗАБОЛЯВАНИЯ, ПРИ КОИТО НЕ СЕ ПРЕПОРЪЧВА КАНДИДАТСТВАНЕ В
МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛЕВЕН**

1. Тежки неврологични заболявания, които водят до значителни нарушения на двигателните функции : дисеминирана склероза, паркинсонизъм, атетоза и др., екстрапирамидни хиперкинезии, травматична енцефалопатия, травматични увреди на гръбначния мозък и периферните нерви, трайни остатъчни увреди на централната нервна система след възпалителни, токсични и съдови заболявания, сирингомиелия, системни прогресиращи заболявания на нервната система и мускулния апарат.
2. Психични заболявания : шизофрения – изходно състояние (с шизофреничен дефект), трайна шизофренична промяна на личността, непрекъснато протичаща шизофрения – алтернативно и хронично протичане, чести психотични фази, епилепсия – изразена епилептична промяна на личността, чести (особено големи) епилептични припадъци; доказана истинска параноя, травматични и други енцефалопатии с тежки характерови и интелектуално-мнестични промени.
3. Открита форма на туберкулоза.
4. Тежко протичащи заболявания на сърдечно-съдовата система.
5. Тежки и неподдаващи се на лечение полиалергични заболявания.
6. Абсолютна и практически двустранна слепота и прогресираща диабетна ретинопатия.
7. Некомпенсирани трайни увреди на опорно-двигателния апарат. Като противопоказани ортопедични увреди и заболявания се считат :
 - а/некомпенсирани увреди на горния крайник, нарушаващи значително функциите му;
 - б/липса на три или повече пръста от които I, II и III задължително или ампутиран горен крайник;
 - в/вродени аномалии на горния крайник, довели до тежко инвалидизиране;
 - г/ състояние след вяла детска парализа на горния крайник, при която е нарушена значително функцията му.
8. Разстройство на цветоусещането (анопатия, аномалия тип А и В).
9. Прогресиращо и високо късогледство, диабетна ретинопатия, довела до понижаване на зрението до 0.8 на по-добре виждащото око с поносима корекция и зрение на двете очи най-малко 1.4.
10. Ювенилни и пигментни дегенерации на ретината.
11. Трайно нелечимо намаление на слуха на двете уши.
12. Тежки говорни смущения и голяма дисфония.
13. Хронични улцерохеморагични колити с чести екзацербации и усложнения, както и други хронични и следоперативни заболявания на храносмилателната система, черния дроб и жлъчните пътища, които ограничават работоспособността.
14. Хронични рецидивиращи панкреатити.
15. Хронична бъбречна недостатъчност.
16. Параплегия, хемиплегия, трайна, частична или тотална афазия, тежки и трайни дискинезии.
17. Пемфигус вулгарис, прогресивна склеродермия, дерматомиозит, псориазис артропатия (тежки, неподдаващи се на лечение форми), периартериитис нодоза, микозис фунгоидес, Морбус Капоши, Морбус Реклинхаузен, епидермолизис херeditария, ихтиозис вулгарис тежки форми и ксеродермия пигментозум.